

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR

Felelős szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 250 Lei, félévre 130 Lei, negyedévre 65 Lei. Külföldön: 2 Dollár, Kc. 75, P. 15, S. 19, Dinár 120.

Egy a tragédiánk — az Északi tengertől a Fekete tengerig

A példa ragadós. Ez már régi közmondás, de talán sohasem volt olyannyira igaz, mint amikor párhuzamot vonunk a többi államok és a romániai zsidóság sorsa között. Vegyük az elsőt. Lapunk más helyén megírjuk, hogy a magyarországi zsidóság az utóbbi tíz évben 30.000 fővel csökkent. Ez azt jelenti, hogy a szisztematikus és céltudatos gazdasági és más minden téren megmutatkozó antiszemizmusz munkája határozottan sikeres volt. Mert ahol a zsidóság számánya csökken, ott rossz dolguk van a zsidóknak. Így volt ez évszázadokon át a multban és így van a jelenben is. Nálunk Romániában nincs pontos statisztika. Nálunk csak százmilliókat költöttek el népszámlálási célokra, de eredménye egyiknek sem volt. Néha megjelent egy-egy tendenciózus szám, erről, vagy arról, ahogy Goga urnak, vagy más politikusknak tetszett, de azután több semmi. De a saját intuíciónk után ítélve, ha pontos statisztikát látnánk, bizonyosak vagyunk abban, hogy Románia zsidósága sem szaporodott tíz év óta. Vagy hogy még szabatosabbak legyünk, talán a régi királyságban nem lehet oly tragikus a helyzet, mert hiszen ott a mostani helyzet egy fokkal jobb, mint volt a háboru előtt, amikor még a legegyszerűbb állampolgári jogok sem illették meg a zsidóságot. Itt Erdélyben azonban egészen bizonyos, hogy erősen visszamentünk. Nemcsak gazdaságilag, nemcsak politikai sulyban és tekintélyben, hanem lélekszám arányában is. Mi az itteni keserves életküzdelmet nem tudjuk kiparizolni, mint-hogy elvándorolunk, kevesebb a házasságok száma és a gyermekáldás sem olyan, amilyen nyugodt világban szokott lenni a zsidóság körében.

És ha fokmérőt akarunk találni még inkább a mi helyzetünkre, akkor lapozzuk csak át a nagy lengyel lapok hasábjait. Meglátjuk, hogy a 3 és félmillió lelket számláló lengyelországi zsidóság helyzete is katasztrófális és nagyon sokban egyezik a többi antiszemita velletésű államok zsidóságának helyzetével. Legutóbb, alig néhány napja két zsidó képviselő állott fel a lengyel sejmében és tartott keserves beszámolót, mindarról a súlyos nehézségről, amelyet a mai lengyel politika inaugurál a lengyel zsidóság körében. Dr Thon, Krakkó városának tudós és híres fő-rabbija, meg Lewin rabbi elmondották, hogy az a gazdaságpolitika, amelyet most folytat a lengyel állam, ezernyi zsidó gazdasági hullóján keresztül valósul meg. A jelszó, amely azt hirdeti, hogy „a termelőtől a fogyasztóig megrövidíteni az utat”, azt jelenti egyúttal, hogy sokezer nyi zsidó kereskedő kezéből hull ki a munkaeszköz. Sokszor neveléses lesz már, ahogy ezt üzik. Kis falvak levélhordója is beáll az elosztó szerv hatalmasságai közé, csak-hogy a falusi és városi boltos életét lehetetlenné tegyék. Természetesen

ez az akció — ahogy mindenütt a világon — súlyosan megterheli az állam költségvetését és a zsidó adózóknak azért kell keservesen kiizzadni az adófilléret, hogy általa meg is fojtsák őket. Így például, mikor az új Lengyelország megalakult, 480 dohány nagyáruda volt zsidó kézen, most már csak négy összesen. És ez mutatkozik mindenhol, ahol eddig zsidó munka volt a domináns. Hogy mi történik azokkal, akik így elesnek a gazdasági életben — azokkal nem törődik a lengyel állam. A zsidó középosztály minden vonalon a koldusbotot veheti a kezébe. Azokat az állami hiteltámogatásokat, amelyeket bizonyos ideig folyósítottak a zsidóknak, most teljesen megszüntették. A zsidó iskolák semmiféle állami támogatásban nem részesülnek. A varsói zsidó tanítóképzőt nem engedik működni már hónapok óta. S mindez, hogy a sok-ezer nyi iparos nem tud már semmit dolgozni, mert elvitték adóba legutolsó szerzőjüket, meg az is, hogy a zsidó kereskedők nap-nap után húzzák le üzleteik redőnyeit, mutatják azt a tervszerű harcot, amelyet a lengyelség folytat állami segédlettel a zsidóság ellen. Az általános világkrízis mellett így mutatkozik a különleges zsidó krízis és tragédia, amelyet senki sem tud feltartóztatni tragikus utjában. Ugy látszik a lengyel állam számára nem jelent semmit az a sok-sok millió, amelyet még a mai helyzetben is beszállt a zsidóság az államkasszába. A lengyel parasztság minden előnyt élvez, a városi lakosságnak csak a teher jut. És főképen a zsidó városi lakosság.

Igy fest a helyzet Lengyelországban. Ez a tragikus kép, amelyet a sajtó ecsetel s amelyről a zsidó képviselők beszélnek a lengyel parlamentben.

De vajjon a romániai zsidóság helyzete rózsásabb-e? Ne-e seperjünk a magunk háza előtt? Vajjon itt támogatják-e a zsidó iskolákat? Vajjon itt megfizetik a már megszavazott, törvényhozásilag elfogadott állami szubvenciókat? Vajjon itt nem-e találkozunk lépten-nyomon azzal a tendenciával, hogy a zsidókat minden vonalon el kell nyomni? Itt nem nyomnak minden terhet a városi lakosságra? Románia zsidói nem-e hihetetlen és per centuáliter, talán ki sem fejezhető mértékben fizet több adót, mint a parasztság? Itt nem vesznek el minden monopóliumot a zsidóktól? Azt kérdezzük, hogy mi nem-e a lengyel zsidóság sorsában osztozunk? Nem-e mindegy, hogy a lembergi utca az, ahol a zsidó boltos tönkremenni kényszerül, vagy Kisenevnek hívják azt a várost, vagy akármelyik erdélyi városnak?

Lengyelország, Magyarország, Románia. Államok, különböző nyelvvel, törvényekkel, határokkal és célokkal. De egyben megegyezik strukturájuk. Ott és ahol lehet elnyomni a zsidóságot. Megnyomorítani, tönkretenni, minden terhet roskadó vállakra rakni — ez a főcél és ehhez minden eszköz megengedett.

Nekünk csak egy revíziót kell kérnünk. És azt is a sorstól. És azt is minden országban, az Északi-tengertől — a Fekete tengerig. A különböző államok vegyék revízió alá politikájukat, amelyet eddig folytattak országuk zsidóságával szemben. Mert így, úgy érezzük, megfulladunk. Nem bírjuk tovább. Sem itt, sem egyetlen helyen e nyomorult világnak.

Nagy elkeseredés uralkodik a bécsi orthodox zsidóság között a marxista pártok előrenyomulása miatt — a hitközségi választások előtt

Bécs. Több ízben megemlékeztünk már arról, hogy december 4-én tartják meg Bécsben a hitközségi választásokat, amelyet már hosszú hónapok óta elkeseredett harc előz meg és a hitközségi szakadás árnyékát veti előre. Ismeretes ugyanis az az ellentét, amely tradícióhű orthodox zsidó tagok és a munkásbaloldal között fennáll és amely ugyszólván lehetetlenné teszi az együttműködést. A baloldali elemek nyomása azonban odáig terjedt, hogy a vallásos zsidóságot képviselő választmányi és tanácsstagok egyrésze szintén lecsatlakozott a marxista csoporthoz és közös választási platformot létesítettek a baloldaliakkal.

Az orthodox tömegeket ez a fuzió természetesen váratlanul érte és Jakob Halpern kereskedelmi tanácsos vezetésével, aki már évtizedek óta áll a vallásos zsidóság élén, tiltakozó népgyűlést rendeztek és megtagadták az együttműködést azzal a listával, amely teljesen önkényesen és illegálisan jött létre az orthodox tömegek beleegyezése nélkül. A hithű zsidóság ön-

álló listát állított fel és Halpern tanácsost jelölte listavezetőnek. Halpern kereskedelmi tanácsos igen tekintélyes és ismert vezető politikus Ausztriában és nemzetgazdasági körökben is szaktekintélynek számít. Halpern nehezen vállalta el a jelölést, de Friedmann főrabbi is közbelépett és rábirta Halpernt, hogy vállalja el a jelölést, mert csak ez esetben lesznek biztosítva az orthodox zsidó érdekek a hitközség vezetésében. Az orthodox irányzat tulnyomó része most lecsatlakozik a mizrachisták, cionisták és a pártonkivültek csoportjához, akik együttes listával indulnak a választási küzdelemben és ahol jobban látja biztosítva a vallásos zsidó érdekeket.

A harc állandóan élesedik. Semmi remény sincs arra, hogy a választások után ismét visszatérjen a béke a bécsi hitközség életében. Hiszen az ellentétek ezután sem simulnak el, hanem még sokkal élesebben fognak felvetődni a világnézeti eldifferenciálódások miatt.

Mielőtt ruhaszükségletét beszerezné, bizalommal keresse fel

CZITROM URISZABÓSÁGÁT

General Mosoiu, Kert-uca 2 alatt, ahol a legszebb kivitelben elsőrendű

**öltönyöket, felöltőket
és téli kabátokat már
2600 leiért készít**

Minden munka CZITROM DEZSÓ vezetése mellett készül.
(A volt Szent László-téri Czitrom-cég tulajdonosa)

HETI GLOSSZÁK

A pusztulás számadatai

Dr Kovács Alajos, a budapesti Statisztikai Hivatal igazgatója tartott az elmúlt napokban előadást, melynek keretében beszámolt a magyarországi 1930-as népszámlálás adatairól. Ezek szerint Magyarország lakossága az elmúlt 1920-1930 periódusban 700.000 lélekkel szaporodott. Előadásában taglalta a lakosságot nemzetiségre, vallásra, foglalkozásra, műveltségre stb.-re való tekintettel. Bennünket ezen előadásból csak a magyarországi zsidók száma és helyzete érdekel. Ebből az előadásból megtudjuk, hogy míg 1920-ban a mai Magyarország lakossága között 474.000 volt az izraelita vallású, addig 1930-ban csak 445.000, a csökkenés, tehát 29.000 lélek, amely a zsidóság keretén belül 6.10% arányszámnak felel meg. Míg 1920-ban a zsidóság számaránya Magyarországon 5.9% volt, addig 1930-ban már csak 5.1%-os ez az arányszám.

A tulajdonképpen csökkenés azonban — sajnos — sokkal nagyobb, mert míg a másfelekezetűek száma 7.25%-al szaporodott összesen, addig a zsidóság számaránya 6.10%-al fogyott, vagyis a zsidóság tulajdonképpen vérvesztése 13.35%, s ez már olyan hatalmas arányszám, amely a gondolkodó olvasót megdöbbentíti és a magyar zsidóság jövője felől a legszomorúbb kép megjelenítésére készített.

A numerus-clauszus, a nyílt és burkolt antiszemitizmus, a gazdasági lehetetlenülés és lehetetlenítés, tehát elvégezték szomorú munkájukat Magyarországon, a magyar zsidóság számban alaposan megfogyatkozva, gazdaságilag megromolva, koldusként terül el gazdasági és politikai ellenesei lábai előtt és oly vérszegény, hogy ma már védekezni sem tud és ájult testként türi, hogy vele azt cselekedjék, amit akarnak. 13.35% a zsidóság statisztikai vérvesztése, ennyi a számaránya a kivándorolt, a numerus-clauszus által kiüldözött, a gazdasági csőd miatt koldusbotra juttatott, a világkrízis miatt meg nem született zsidók száma. Ez a számarány egymagában többet beszél, mint sok rendelet, mint sok akta, szolgabírói végzés és miniszteri utasítás. A magyar zsidóságnak oka van rá, hogy a legsötétebb keserűséggel nézzen az elkövetkezendő esztendőkre, mert — sajnos — a világkrízis miatt jelentékeny enyhülésre kilátás nincs és a számok, amelyek nem hazudnak és nem csalnak, kiméletlen tárgyilagossággal mutatják a pusztuló magyarországi zsidóság megsemmisülésének útját.

A lipótvárosi kényelmi és a ferencvárosi muszáj-kitérések itt mutatják be számokban az évek romboló munkájának hatását, itt látjuk a missziós iskolák, a szelíd hivatali nyomások és — last but not least, az asszimiláció elrettentő következményeit. Sajnos, megállapíthatjuk: *a világ zsidóságának életerős fáján, a magyar zsidóság egy elkorhadó ág, egy beteg hajtás, amelyet sürgősen gyógyítani, amelyet sürgősen orvosolni kell.*

A gyógyulás és orvoslás útja pedig nyitva áll a magyar zsidóság előtt is. Vissza kell térni a magyar zsidóságnak az elhagyott vallás talajának megszentelt rögeihez, vissza kell térni a magyar zsidóságnak az ősök hitéhez és meg kell nyitni a zsidó szíveket és fejeket a határon túl is a zsidó népi eszmének. Még ha a felsőbb zsidó körök ellenkezésével, idegenkedésével, gyűlölködésével találkozna is ez, akkor is meg kell ennek történni, mert még 15-20 esztendő és nagyon könnyen valóra válhatik az, hogy a pesti zsidó vezetők addig fognak szavalni a hü, az államfenntartó elem

zsidóságáról, míg egy szép napon arra fognak felébredni, hogy az a hü, ez a nemzetfenntartó, ez a kulturaterjesztő zsidóság megszűnt létezni, mert részint kivándorolt, részint kitért és részint megel felejtett megszületni . . .

A magyar zsidóság nagyon beteg . . . A magyar zsidóság részére lelkiismeretes, becsületes orvosok kellenek . . . Ezt a különben nagyon derék, egészséges életstílustól népet meg kell menteni a megsemmisüléstől, mert 15-20 év múlva az eddigi statisztikai adatok alapján már csak a sirja lesz meg a magyar zsidóságnak. A magyar zsidóság hivatott vezetőinek kell most már előtérbe lépniük és a statisztikai adatok alapján gondolkozva kell új utat, a megmenekülés útját mutatni a magyar zsidóság számára.

Magyar megértés — óh!

Budapesten keresztül jön a nagyszerű hír. Hát mégis igaza van azoknak, akik Gömbös testvéri jobbát — teatralis póznak tekintették. És igazuk volt azoknak, akik a 95 pontból álló híres programot gúnyosan úgy aposztrofálták, hogy eredetileg 100 pont volt, de öt pontot megtartott magának. És volt neki egy ugynevezett „sofort” programja. Így például sofort elment Rómába, — mert hiszen minden ut Rómába vezet — és ott ünnepelte magát, fényes külsőségek között. De végeredményben ez politika, s bennünket csak annyiban érdekel, hogy mennyiben van köze ennek a zsidósághoz? Megmondjuk.

A híres pontokban nem volt egy sem, amely a zsidók ellen, de olyan sem, amely a zsidók mellett nyilatkozott volna. Így is van rendjén, a „sofort” programban sem volt egy célzás sem, hogy mi lesz a zsidókkal? Így is van rendjén.

De azt a hát szentséges és a többi, ha már minden olyan jól klappol, akkor mi történik mégis a debreceni egyetemen?

Egy kutya megugat egy tanárt. A zsidók uszították a kutját. Naponta megvernek egyetemi polgárok zsidó hallgatókat. Erre jön a retorzió. Homan (nem Hámán) táviratoz a rektornak, hogy „példás büntetés” a bünösöknek. És halljad világ, most jön a sofort program, most jön az új ritmus, most jön a pontok pontja.

Magyar megértés — óh! Az első áldozat: Herczeg Béla egyetemi hallgató két félévvel kitiltják az egyetemről, amiért méltatlankodni mert a brutalitások miatt. Első áldozat megint egy zsidó.

Hát hol itt az új szisztéma? Hol van itt „vaskéz”, hol van itt más, mint ami 12 éve dul Magyarországon?

Sehol! Sehol!

Csak Bethlen helyett új aktor lépett a színpadra. Tehetséges, markáns arcvonású, pattogós katonaember. De sem a közgazdasági életben, sem a politikaiban nem hoz semmi újat. Még a zsidókkal szemben is minden marad a régiben. Wie gehabt. Ahogy már megszokhatták, szegény magyar-zsidó testvéreink. Hiába a sok pesti dicshimnusz a kormányfőtanácsosok karától és hadától.

E menorák Harang
Z gyertyatartók, védjegy!
Ü serlegek,
S evőeszközök,
T templomi kegyszerek,
bármily művészi kivitelben
legolcsóbb árban.
Gyártása és eladása:
„Tacumul”
ezüstáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u.) 6.

A hü homani, vagy homoni fotográfia — mégis a debreceni affér. Ez az igazi sofort program. Azután jön a többi. Vajjon mi? Talán a numerus-klauszus megszigorítása? Vagy valami hasonló. Éljen Gömbölini, Smuzolini, Léggömbös — éljen az új 95 pontos Gömbös rezsim. Ugy éljen, de sofort . . .

A munkácsi főrabbi súlyosan provokálta egy temetésén a szaploncai főrabbit

Munkács. Az elmúlt héten elhunyt Munkácson hosszas szenvedés után, 83 éves korában, Rabbi Weisz Áron z. c. l., a világhírű benedekowici rabbi, aki egyidejűleg a munkácsi rabbinátusi kar Ros-Beszdinje is volt. Az elhunyt fivére volt a világhírű idősebbik szaploncai (Szapinke) cádiknak és személye általános közszerepetnek örvendett a zsidó világ előtt. A munkácsi hitközségben folyó vitákban egyáltalában nem folyt be és minden igyekezéssel azon volt, hogy a különböző pártok között a békés kiengesztelődés és együttműködés útját egyengesse. Hogy ez nem sikerült; nem az ő hibája.

A benedekowici rabbi temetésén azonban olyan jelenetek voltak tanui nemcsak Munkácsról, hanem a messze vidékről megjelent vallásos zsidó hívek, amely rendkívül felizgatta a kedélyeket és a visszatekintő cselekmény még [sokáig emlékeztetőbe marad az ott megjelenteknek. — Többek gyászbeszéde után, kik között a munkácsi főrabbi is hosszasán méltatta az elhunyt érdemeit, a temetésen a szaploncai főrabbi is el akarta néhány szóval bucsuztatni a benedekowici rabbit, aki neki nagybátyja volt. Mihelyt azonban közel jött a koporsóhoz, a munkácsi rabbi mérgesen rákiáltott:

— „Nem engedem meg! Nem engedem meg! Itten a temetésen nincs szükség rabbicskákra!”

A megjelent gyászolók szinte megdermedve nézték végig a jelenetet és a szaploncai rabbi a munkácsi rabbi eme fellépése után természetesen nem tartotta meg gyászbeszédét.

Olvasóink már több ízben megfigyelhették lapunk hasábjain a munkácsi rabbi extrémításait, melyet a múltban úgy, mint a jelenben — bármilyen fájdalmas is ez nekünk — elítélni vagyunk kénytelenek.

Lehetetlennek tartjuk, hogy egy nagytudású öregember, aki amellet egy világhíres rabbi is és akihez a chassidikus világ ezrei a világ minden részéből állandóan utaznak, ily szégyenteljes sértést legyen kénytelen büntetlenül eltűrni a „Béth Cháchájimban”, akkor, amikor nagybátyjától akar — egy gyászbeszéd keretében — elbucsuzni. Erős kritikát hív ki a munkácsi rabbi eme ténykedése ismét, azonban a kritika mérvét zsidó testvéreinkre bizzuk és valószínű minden egyes zsidó testvérünknek meg lesz az eljárás fölötti megfelelő véleménye.

10.000 lei minimális havi jövedelmezőség

lehetőségét nyújtom, szorgalmas megbízható egyéneknek, kik magánfeleket látogatnak. Ajánlatokat „10.000 lei” jellegre lapunk kiadóhivatala továbbít.

Hozzászólás az Országos Zsidó kongresszushoz

Bizonyos dolgokat rendbe kell hozni, mert az még a kisebbik baj, hogy rendetlenek maradnak, nagyobb a veszély, ha avatatlan kezek intézik el saját ügyeinket, jól-rosszul, amit azután nehezen tudunk jóvá tenni.

Igy állunk az új kultusz törvény végrehajtási utasításával is. Minden felekezet kötelekre menő javaslatokat terjesztett elő a kultuszminiszternek, amelyekben egyházuk érdekeinek megfelelő megoldásokat kívántak lefektetni a törvényt kiegészítő végrehajtási utasításban, csak a zsidó egyház mindent a sorsára bízott, nem közölte kívánságait, még utbaigazítással sem támogatva az illetékes köröket és így a miniszterium — ki tudja milyen információk alapján — olyan végrehajtási utasítást dolgozott ki, amely nemcsak, hogy nem javít a hitközségek helyzetén, hanem eddigi bizonytalan autonóm jogukat még jobban megnyirbálja.

Két évvel ezelőtt az erdélyi orth. hitközségek szűkebb delegációja, a kolozsvári rabbi vezetésével egy memorandumot nyújtott át Vlad kultuszminiszternek, amely azonban csak egy kérdésre vonatkozott, T. i. a kultusz törvény a Sefard ritust külön ritusnak ismeri el és egynehány hitközségi frakció a Sefard és Spanyol fogalmak összezavarásából tőkét akartak kovácsolni, különválasztási óhajaik megvalósítására. Ezt a szakadási processzust, amely országsszerte megindult, kellett megakadályozni, ami sikerült is, amennyiben a delegáció határozati ígéretet kapott, hogy amíg a végrehajtási utasítás el nem készül, a miniszterium külön hitközség alakításra engedélyt nem ad.

Bármily nagy horderejű és életbevágó kérdés nyert ezzel ideiglenes rendezést, ez mégis csak egy kis része a zsidó egyháznak érintő és szabályozásra váró kérdések tömegének. Az országos szervezetek ügye, a kisebbségek jogainak meghatározása egy felekezeti ritus keretén belül, az adóbehajtás állami támogatása, a nyilvános joggal felruházott rabbiiskola létesítése, stb. stb. ez mind megoldásra vár, de még autonómiánk precíz formulázása is az új kultusz törvényében és végrehajtási utasításában kell

legyen lefektetve. A miniszter két év óta várja az erre vonatkozó javaslatunkat, de hiába várja, mert a romániai zsidóságot nemcsak, hogy nehéz egységes platformra hozni, de még ennek megkísérléséhez sem tudott eddig hozzájutni. Hiába kaptuk a parlament ígéretét, hogy meghallgatásunk nélkül nem lesz a törvény alkalmazásának szabályzata elkészítve és életbe léptetve, hiába, mert akaratainkat, óhajunkat és célkitűzéseinket csak egy közös zsidó kongresszus hivatott megformulálni, egységesen, az összes irányzatok érdekeinek összhangba hozásával, mert csak ezt ismerheti el a miniszterium az egész zsidó felekezet kívánságának, amellyel számolnia kell. De hol a kongresszus?! Egyelőre azon civakodunk, ki hívja össze a kongresszust és chaos uralkodik az egész vonalon.

Messze állok Fildermannától és még távolabb politikájától, amelyet képvisel és gyűlölöm, ha valaki önzellen, közügyi köntösbe burkolja egyéni, vagy politikai, érdekeit, de mégis bánat a kudarc, amelyet a kongresszus összehívását vallott. Bármilyen formai hibát követelt volna el, nem volt szabad próbálkozását ily ridegen visszautasítani, nem volt szabad a felvetett eszmét elejteni, mert mi lesz ennek a következménye, nem más, mint hogy bárholnan fog kiindulni egy kongresszus összehívására irányuló mozgalom a vechiul regát részéről visszautasításra fog találni. Az áldatlan pártpolitika mindent meghusit.

Nem helyeselhetem a Központi Irodának álláspontját sem, melyet e kérdésben elfoglalt. Szerinte az orthodoxia elvi okokból nem vehet részt az összehívott kongresszuson, ellenben hajlandó az intencionálnak megfelelően hozandó határozatokat elfogadni és azokat külön memorandumban a miniszterhez felterjeszteni. Mi ez? *מלא תעשה על ידי אחרים* Ahelyett, hogy mint az országban majdnem egyedüli, jól megalapozott szervezet kezébe venné az iniciatívát, mások után akar kullogni. És miért, elvi okokból, milyen elvi okok tartják vissza az erdélyi orthodoxiát, hogy országos zsidó ügyekben vezető szerepet vállaljon? Ez nem elv, csak hagyomány: a hagyományos *שב ואל תעשה*

Hetek multak el a Fildermann felhívása óta és még nem történt semmi, habár mindennap meghozhatja azt, amittől tartanunk kell, sőt ami feltétlen be fog következni, hogy egy fait-accomplit elé lesszünk állítva és azután szabadkozhatunk Ponciustól—Pilatusig jóvátétel végett.

Központi Irodánk a szatmári hadjárat befejezése után is teljes hadilétszámában van, használja fel erőfeleslegét arra, hogy az iniciatívát magához ragadja és hasson oda, hogy az új kultusz törvényben a romániai zsidóság biztosítékot nyerjen arra, hogy ősi tradíciója és kultúrája szellemében kiélhesse hitéletét és szabadon fejlődhesen, amint ez minden más felekezetnek adva lesz. Törekvésében mindnyájan teljes odaadással támogatni fogjuk.

Baia-Mare.

HIRSCH JAKAB.

Legszebben
és legolcsóbban csakis

HORBÁTZ
divatüzletében
öltözködhet!

Oradea, Bulevardul Regele Ferdinand 1.

Elsőrendű öltönyöket már
3000 leiért készít. Kalapokat
135 leiért vásárolhat,
nyakkendők 40 leitől.
Nagy választék minden-
nemű férfi divatcikkekben.

Mi mindenből él az ember...

Írta: Josef Tunkeler.

Szemben ült velem a Boulevard St. Michel sarkán lévő „La Bourbonne” kávéház egyik asztalánál és csodálkozva néztem rám.

Arca egy régi kofferhez hasonlított, mely már számos városi és országot megjárt. Mindenféle jelek voltak belevésve, mint ahogy a világutazó kofferokon is fel vannak ragasztva különféle hotelek és vámhivatalok színes etikettjei. Minden mozdulatából, minden testrészéből nyugtalanság beszélt.

Tipikus vándorló volt, akinek faji hovatarozását nehéz volt megállapítani.

— Pardon, monsieur, nem a Tunkeler ön? — fordult végre hozzám sajtóságot jid-dis zsargonban, melyben a föld minden zsidótelepülésének és gettójának emléke bennecsengett.

— Igen. Kihez van szerencsém?

— Ó, nem fog ön rám emlékezni. Én azonban rögtön megismertem önt. Földik vagyunk, egy városból származunk. Az én anyám Dvojre volt, a perces. Litvákok vagyunk, monsieur!

— Á, akkor ön valószínűleg Benze? Benze, Dvojre egyellen fia? Az a csillogószemű csirkefogó, aki senkinek sem hagyott békét és mindenkinek a hangját csalódásig tudta utánozni? Ugye?

— Oui, oui, monsieur, az vagyok szolgálatára, s'il vous plait!

— Mit csinál Párizsban? Régen van itt? Talán itt is lakik?

— Ó, mon dieu! Ha el akarnám mesélni, hogy az a litvák, akit maga előtt lát monsieur, mi mindent csinált egy pár év alatt, ezer meg egy éjszakán át kellene be-

szélnem. Mister, én bejártam a világot! Egyszer fenn voltam, egyszer lenn, vigye el az ördög! Meséljem el? Igen? Garçon!...

Hívta a pincért, egy pohár sört rendelt, az asztalomhoz ült és egy olyan zagyva, különböző zsidó, orosz, lengyel, olasz, német, francia, spanyol és angol szavakból összeállított és a saját maga által kitalált kifejezésekkel fűszerezett beszédbe kezdett, hogy egyszerűen nem lehetett megérteni.

— Voila! Emlékszik még, hogyan kellett hazulról megszöknöm? Egy szombati napon volt, mikor a rabbinkat a templomban utánoztam és egy speechet, vagy hogy is mondják csak, — ja igen, egy prédikációt mondtam. A faliszit mélyen a fejemre huztam úgy, hogy mindenki azt hitte a rabbi van alatta. Igen ám, de pont a prédikáció közepén belépett a rabbi az imaházba. Kész volt a botrány. Olyan verést kaptam, amelyet életemben se. Aztán következő nap elillantam Szentpétervárra.

Péterváron egy fitying sem volt a zsebemben, de nem volt tartózkodási engedélyem sem. Erre tatárnak öltözködtem és színes kendőket adtam el. Csakhogy megfogtak és kiutasítottak. Akkor Rosztovba mentem, ahol, mint kínai si-su-csa-val kereskedtem, ami mellesleg Lodzba készült. De onnan is kiutasítottak; ekkor nem volt más hátra mint női ruhában átmenni a határon, ki a külföldre. C'est ca monsieur!

— Alors — elmentem Bécsbe és egy pezó nélkül ügyeletem az uccákon. Végre állást találtam. Oroszlán lettem az egyik práterbeli állatseregletben. Emlékszik még a históriára, mikor az egyik oroszán „sma jiszoéll” kiabált s a leopárd azt felelte rá, „adonaj echod”. Az én voltam monsieur.

Ugy bömböltem, ahogy csak kellett. A padronem meg lehetett velem elégedve. You know. De egy napon rájött a publikum a bluffra, lehuzta rólam az oroszán-bőrt és csodamódon megvert. Szét akartak tépni, mint egykor Sámson tépte szét az oroszánokat. Alig tudtam ép bőrrel menekülni, sacramento!

C'est ca. Alors — Tirolba mentem. Új állást találtam. Visszhangcsináló lettem egy kicsike helyen, nagy hegyek között. Igen látogatott turistahely volt. A szállodások azért béreltek ki engem, hogy csináljak visszhangot, ami annyit jelent, hogy el kellett bujnom valahol a hegyekben s ha egy turista kiabálni kezdett, vissza kellett kiabálnom a szavait. De nem egyszer, hanem hétszer! Hétszer! Jak boga koham! Nahát én nagyon come il faut csináltam a visszhangot!

— Well — egyszer felkutattak a vendégek munka közben és megverték. De úgy megverték, hogy úgy kiabáltam, mint egy valószínű visszhang, donnerwetternocheinmal!

— Alors — újra tovább kellett mennem. Átugrottam Svájcba. Nem messze Zürichől újra állást találtam: vizeséscsináló lettem. Ez azt jelenti, hogy egy magas szikla mögé kellett bujnom s onnan vizet kellett leöntenem. Az én vizesésemnek Tell Vilmos-vizesés volt a neve és szélében-hosszában hamarosan híres lett. Egész kirándulótársaságok jöttek megbámulni. Nagy temperamentummal és tehetséggel öntöttem a vizet. Alig érkezett meg egy tram, vagy autóbusz a kirándulókkal, máris olyan mértékben kezdtem önteni a vizet, hogy a szayuk elállt ettől a természeti csodától. A padronem ott állt a turisták között, magyarázta ezt a természeti lüteményt és képes-

Antiszemita „bajtársak“ véres verekedése a debreceni egyetemen

Debrecenből jelentik: Napok óta forrtak és kavargtak a debreceni egyetem antiszemita bajtárs-hallgatói. A rendezvények érdekes módon egy — kutyaugygyel kezdődtek. Az elmúlt hétfőn reggel 9 órakor egy kutya betévedt a jogi fakultás márványfolyosójára és az ott lévő mintegy 20 bajtárs ingerkedni kezdett vele. Majd ugyanezek a bajtársak bedobták a kutyát Martonnak, a római jog tanárnak előadótermébe. A professzor fölháborodva hívta föl jelentkezésre az éretlen csinytetsét, de a bajtársak közül senki sem jelentkezett, amire a professzor méltó felháborodásában abbahagyta a tanítást. Ennek ellenére a teremről senki sem távozott és az egybegyűlt bajtársak, hogy az egyetem rendjét felborítsák, azt kezdék kiáltani, hogy az egész kutyahceccet a zsidók csinálták. A zsidó egyetemi hallgatók fölháborodottan tiltakoztak a vád ellen, annál jogosabban, mert mindenki látta, hogy egy magas, szürke ruhás bajtársi sapkás csinytevő volt az éretlen tréfa szerzője.

Mindazonáltal a bajtárs ifjuság a zsidó hallgatók ellen fordult és kiszorította őket a teremről. A zsidó hallgatók Szentpéteri Kun Béla dékánhoz vonultak küldöttségben. A dékán orvoslás helyett azt a megdöbbenő beismerést tette, hogy biztonságukat nem tudja garantálni, ennél fogva legjobban teszik, ha két napig nem járnak az egyetemre. Ez volt az egyetemi hatóság minden intézkedése ebben az ügyben...

Azóta minden zsidó egyetemi hallgatót inzultáltak a debreceni egyetemen. Az egyetem központi épületében valóságos forradalmi állapotok vannak, amire legjellemzőbb az, hogy azt a két zsidó egyetemi hallgatót, akiket a rektor éppen a kutyaugygyben kihallgatásra rendelt, háromszáz „hős“ bajtárs össze-vissza vert.

Amikor Herczeg Béla elsőéves zsidó vallású hallgató el akart távozni az egyetemről, 200 kartárs nekitámadt az egy szál diáknak és percekig dobálták egyik kézből a másikba ütlegek és szitkozódások közepette, végül pedig úgy belerugtak, hogy legurult a lépcsőn.

Az izgalmakat csak fokozta egyik fajvédő lap antiszemita cikke, amely egész szemérmetlenül azt állítja, hogy az egyetemi nyugtalanságot a zsidó diákok kezdeményezték. Ennek a cikknek azután meg is lett a foganatja. Szerda délelőtt 10 órakor 300 bajtárs tömött sorokban vonult föl a városi bérházban lévő egyetemi könyvtárhoz anélkül, hogy a rendőrség bármiféle akadályt gördített volna utjukba. Az egyetemi könyvtárban tartózkodó zsidó hallgatókat minősíthetetlenül durva sértésekkel illették, majd, mint „lovagias“ ifjakhoz illik, tettleg is inzultálták. Az inzultusokban előljárt Marton László ősvostanhallgató, aki a romboló csapatot „Hajrá Verbőczy, ki a zsidókkal“ fölkiáltással vezette rohamra. A zsidó hallgatók és hallgatók előtt sorfalat állott a 300 főnyi bátor sereg és ütlegelve, pofozva, rugdosva őket le a lépcsőkről.

A könyvtár helyiségétől két percrenyire van a rendőrszoba, a rendőrség azonban csak husz perc múlva érkezett, amikor is a főhősök már elináltak. Ennek ellenére sikerült a randalirozás vezető kolomposait megállapítani. Ezek Melegh Dávid, Nagy Sándor és Nagy Dezső teológusok, a jövőendő papjai, Kornya Lajos, Zimmermann Sándor leendő tanárok, Tóth Sándor, Káposzta Pál, Lengyel György, Ruffy-Varga Kálmán (felsőházi tag fia), joghallgatók, leendő bírák és az igazság őrei, Kakas

Ferenc, Moldován László, Szabó Béla leendő orvosok.

A derék sereg az utcára érve sem hagyott fel tevékenységével, mert védtelen polgárokat inzultált, sőt volt egyesekben annyi vakmerőség is, hogy igazoltatták azokat a járőrkelők a rendőrség közbejöttével, akik ténykedésüket figyelték.

Hóman Bálint közoktatásügyi miniszter utasítást adott, hogy a rendőrség tartóztassa le a rendbontókat és indítsák meg ellenük a fegyelmi és bünvádi eljárást.

Nyomban a miniszteri távirat után megtörtént az egyetemi tanács részéről az első megtorlás az egyetemi verekedések ügyében. Ez a megtorlás egészen biztosan óriási hatást vált ki majd: világbotrány lesz majd belőle. Hivatalosan jelentik ugyanis, hogy az egyetemi tanács foglalkozott Herczeg Béla elsőéves zsidó egyetemi hallgató ügyével, akit az egyetemen megverték és mert az egy ellen százával támadó és nőket véresre verő hallgatókat a szerdai incidens alkalmával szemtelennek és gyávának nevezte, az egyetemi tanács Herczeg Bélát két félévre kitiltotta az egyetemről.

Művészi perzsaszőnyegek, szövött gobelinek, külföldi fonalak

Schulhof Emilné

„Orient“ Szövőművészeti iskola

Oradea, Str. Episcopul Ciorogariu No. 17.
Vidéki rendelések utánvétellel gyorsan és pontosan eszközölnetnek.

Női divatkülönlegességekben

BIRÓ nődivatáruháza

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 11/a — vezet
Egy kis próbavásárlás erről Önt is meggyőzi

Szolid üzleti elvonnél fogva árakat nem hirdetek

levelezőlapokat árult, melyek a látványosságot ábrázolták.

— Mit mondjak önnek — megint rajtasíptek. Valakinek eszébe jutott megnézni, hogy hol ered a vizesés. Megmászta a sziklát és megtalált engem, meg a vizes-hordót. Na, az egész hordó vizet rámöntöttek.

— Van eselleg önnek egy Papierosa monsieur? S'il vous plait? Merci!

— Egyideig tüdőgyulladással betegen feküdtem, azután Berlinbe utaztam és rögtön új foglalkozást találtam. Én lettem a Sarah-Sita fakir Kalkutából. A padronem úgy kistafirozott, mint egy maharadzsa, vett nekem egy bő piros nadrágot és a Lunaparkban mindenféle trükkök és hókusz-pókuszok között mutogatóit. Megadótt jelre egy szekrénybe kellett bujnom, aztán pár perc múlva újra ki, be és ki és közben sirbóljövő hangon indiai varázsigéket kellett mondanom. Egyszer hamarabb jöttem ki, mint kellett volna és megint kiűrt a botrány. A publikum ordított: „Csalás!“ „Adják vissza a pénzt!“ A bódékat összetörték. A padronem rajtam töltötte ki a bosszuját és kidobott anélkül, hogy egy centimet fizetett volna. Az arcomon lévő kék foltokkal fizetett ki, a kutya.

Csak hogy egy litván nem vész el! A non! Átutaztam a tengeren, direkt New-Yorkba. Conny Islandon egy ukrán truppot találtam akikkel hopakot táncoltam. Azután Rio de Janeiroba, cigány lettem és cigány románcokat énekeltem. Buenos Airesben törökmézet árultam és így tovább, és így tovább. Közben divatba jöttek az új táncok. vhyymi és foxtrott. Visszajöttem Európába

és Párisban táncanár lettem. Teperamentumom van, fekete vagyok s hozzá még litván — ennek folytán valódi cowboy lettem, aki Middle Vest-ből direct azért jöttem Párisba, hogy az óvilágot az újvilág táncaira, tangóra, shimmyre, bosztonra, javara s azonkívül néhány saját találmányu kreációmra: kansasra, texasra és honolulura tanítsam... A legfinomabb arisztokráciák látogatták tánckurzusomat, az intelligencia, az uri népség. Csodás volt monsieur! Garçon, apéritif, s'il vous plait!

Egy hajtasra kiitta az italt és aztán folytatta: Yes. Pénzt csináltam. Míg végre az új táncok ünnepe is sirba szállt. Minden zsidóból táncanító lett. Az egyik a Filippi szigetektől való volt, a másik Marokkból, a harmadik Sziciliából, az ördög tudja, hogy honnét még, de egy éjszaka alatt mindegyikből exotikus táncos lett. Nem maradt más hátra, egy új állást keresni magamnak.

Sok idő nem kellett hozzá monsieur. Páris a legnagyobb hely a világon és egy litván nem vész el! Go on! Nemcsak egy, de direkt két foglalkozást is találtam egyszerre. Az éjszaka első felében egy bérpalotában gavallérnak voltam szerződötve, az éjszaka második felében viszont apacs voltam egy pincébe a Monteparnasseon. Az éjszaka első felében kipuderozva, kifestve, mint kellemes, nőies hangú gevallér, az este második felében pedig piszkos apacssapkás és vörös nyakkendő s rekedt, borizú hangú apacs. De mindez tres bien volt monsieur. Az ember meg akar élni. C'est ca! And that's all!

De végre mon cher monsieur, önállósítottam magamat. Mért dolgozzak mindég

másoknak. Saját padronem lettem. Nyitottam egy apacspincét. Kibéreltem egy pincehelyiséget a Montmartre egyik mellékuccájában, ahol azelőtt savanyu káposzta és ugorkaraktár volt. Kitisztogattam a pincét és elneveztem „La Sanscoulotte“-nak. Egy félbold piktoral festettem ki a falakat, hogy úgy nézzen ki, mintha a festés a XIII. századból származna. Aztán bérlettem egy pár apacst, akiknek a helyiségben kellett ülniök és a vendégeknek mindenfélét mesélni, többek között azt, hogy ebben a pincében írta valamikor Dante az ő híres „Germinal“-ját, a harmincéves háboru alatt, itt huzódott meg Baudelaire, a sanscoulottek és hugenották itt énekeltek a harmadik Internacionalet és Oscar Wilde is törzsvendég volt itt... Egy asztalkát kordonnal választottam el a helyiség többi részétől és ahhoz az asztalhoz nem volt szabad ülni. Mert annál az asztalnál ült egykor Napoleon a kedvesével, Jeanne d'Arc-al. C'est ca mon cher! Ez vagyok én, a litván, Dvojrelenek, a percesnek a fia, Voltam már minden, töröktatár, cigány, visszhangcsináló, kínai vizesés, öntő, marokkói, ukrán, apacs, most pedig a saját magam ura vagyok és egy apacspince tulajdonosa.

Látogasson meg egyszer monsieur a pincében. Ne féljen, az apacsok, olyan apacsok, mint ön, vagy én. Az egyik héber tanító Witebskból, a másik egy varsói kamáslicsináló s a többinek is hasonló. egyáltalán nem romantikus foglalkozása van... — Well, most azonban már utána kell néz-nem a Sanscouletteomnak... Garçon, Lad-dition! Adieu monsieur! Au revoir, Good bye! C'est chic!

HIREK

a „Népünk“ cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5693

Péntek: Marchesvan 26. november 25.

Szombat: Marchesvan 27. november 26.

Heti szidra: חיי שרה

Heti háftóra: והמלך דוד

Rosch-chodes bentsolás.

Kedd, szerda: Rosch-chodes Kiszlew.

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.30

gyertyagyújtás 4.35

Istentisztelet kezdete 4.45

Szombat befejezése 5.35

— **Terjesszék és szerezzék előfizetőket az erdélyi zsidóság egyetlen független és legolcsóbb lapjának, a »Népünk«-nek. A »Népünk«-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia.**

Schwartz Jakob halála

Egész Erdélyben osztatlan részvételt kellett Schwartz Jakob hirtelen halála. Akik az utóbbi évtizedek zsidó megmozdulásait figyelemmel kísérték, azok előtt ismert személyiség és név volt a Schwartz Jakabé. Akik a zsidó hitközségek konferenciáin, akik a nemzeti zsidóság manifesztációin résztvettek, azoknak élénken emlékeztében van Schwartz Jakob exterritorje. Ősz hajával, szikár soványságával, de még inkább logikus okfejtéseivel és diplomatikus fellépésével mindenki tiszteletét kéri magának. A zsidó közügyek fardhatatlan harcosa volt. Hosszu ideig a kolozsvári ur. hitközség elnöke, a zsidóság képviselője a városi tanácsban. A Zsidó Párt vezetőségi tagja, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség és a Kishitebank egyik alapítója és vezetője. Mindent ott volt, ahol tenni kellett a zsidóságért és dolgozni a kisémberekért. Közben magánéletében is nagy vállalatok vezetője és dolgozó robotos ember.

Schwartz Jakob érték volt, akinek neve az erdélyi zsidóság legújabb történelében nagy szerepet játszott. Kiváló egyéniség, nagyszívű zsidó. Az utóbbi években üzletei Bukarestbe szőlítették és visszavonult az erdélyi fórumról. De alkotásai, munkája tovább élnek és hirdetik emberöltőkön keresztül egy igaz embernek, talpig zsidónak munkája nyomát.

Bukarestben halt meg nikotinmérgezésben. Hétfőn volt temetése Kolozsvárott, a város közösségének osztatlan részvéte mellett. Legyen emléke áldott.

— **Jadlowkert — a világhíres zsidó énekest — a lett zenekonzervatórium tanárává nevezték ki.** Riga. Hermann Jadlowker zsidó kamaraénekest, aki több éves külföldi működése után visszatért Lettországra, a kormány az állami zenekonzervatórium professzorává nevezte ki. Mint ismeretes, Jadlowker a berlini és bécsi állami operák, valamint a newyorki Metropolitan tagjaként több éven keresztül aratott világhírű sikereket és hosszabb ideig a rigai főkantori állást is betöltötte. Jadlowkert, most az a ritka kitüntetés érte, hogy a lett konzervatórium tagjává választotta és az énekosztály vezetőjévé tette meg.

Férfikalapok

a legújabb formákban rendkívüli olcsó árban kaphatók Zöldfa-u. 21.

HELLER és DEUTSCH

BORSALINO kalapok nagy választékban a legdivatosabb formákban

— **A zsidó ifjuságért!** Bécs. — A bécsi zsidó hitközség — úgy látszik — komolyan veszi azt a generációs problémát, amely ma Európaszerte foglalkoztatja a zsidóságot és mindenütt kötelességévé teszi lelkiismeretes vezetőiknek, hogy foglalkozzanak a zsidó ifjusággal, amely mindinkább elveszt lába alól a vallásos zsidó talajt és idegen utakra téved. A bécsi hitközség egész sor olyan intézményt létesített, mely kizárólag az ifjuság vallásos szellemében való nevelését segíti elő és biztosítja a zsidó ifjuság tömegeit a jövő számára. A hitközség Bécsnek XXI. kerületében lévő imaházában szombat délután az ifjuság számára külön istentiszteletet rendez, amelyeken természetesen zsidó erkölcsi oktatást is kapnak az ifjusági hallgatók. A hitközség összes iskoláiban felhívják a tanulók figyelmét az istentiszteletre és ugyancsak figyelmeztetik a gimnáziumokban, a középiskolákban, valamint az elemi iskolákban is a tanulókat azon héber nyelv és bibliai iskolákra és tanfolyamokra, amelyek teljesen ingyen állnak az ifjuság rendelkezésére. A héber nyelv és bibliai tanfolyamok is a legszélesebb keretek között vannak megszervezve és minden kerületben fel vannak állítva. A hitközség vezetősége állandóan napirenden tartja az ifjusági kérdéseket és manifesztációkat intéz a zsidó szülőkhöz, hogy örökjének gyermekeik sorsa és jövője felett.

— **Agyvértődulás, szívszorogás, nehéz légzés, félelemérzés, idegesség, fejfájás, lehangoltság, álmatlanság a természetes „Ferenc József“ kererüviz használata által igen sokszor megszüntelhetők.** Tudományos megállapítások megerősítik, hogy a Ferenc József viz a makacs székszorulás mindenféle jelenségeinél a legjobb szolgálatot teszi. A Ferenc József keserüviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— **Jabotinsky Vladimir: A Zsidó Légio a világháboruban.** A zsidó légio, amely Palesztina meghódításánál résztvevett az angol hadsereg kötelékében, Jabotinsky Vladimir fardhatatlan buzgalmának köszönhető keletkezését a háboru utolsó évében. Jabotinskyt cionista felfogása vezette ahhoz a gondolathoz, hogy a zsidóságnak külsőleg is kifejezést kell adnia a Palesztinával való történelmi kapcsolatának és amikor az angol hadsereg megkezdte a hadműveleteket Palesztina felszabadítására a török uralom alól, Jabotinsky egy zsidó légiót toborzott és minden hivatalos és nem hivatalos zsidó ellentállást, sőt cionista részről támasztott akadályokat legyőzve, sikerült neki a zsidó légiót megeremteni, amely zsidó színekben és héber vezényszó mellett mint önálló alakulat vét részt ontva vett részt ősi hazájának visszafoglalásában. A légiónak megalakulása és a világháboruban való szerepe izgatón érdekes. Jabotinsky a maga nagyszerű írói készségével már régebben megírta ezt a regénynek is beillő negyszerű munkáját, amely most a munkácsi „Nekudoh“ magyar kiadóvtalat kiadásában magyar nyelven is megjelent. A kiállításában is művészi művet minden cionista és Palesztina barát figyelmébe ajánljuk. El kell ezt olvasnia mindenkinek, aki Jabotinsky Vladimir eddigi működését és a zsidó légio kimonhatatlan hősiességét meg akarja ismerni.

Vasárunk legolcsóbb beszerzési forrása nagyban és kicsinyben

FERRUM

VASÜZLET

Oradea, Nagypiac-tér 8

Telefonszám 9-73

Gyári lerakatok!

„Euglebert“ autógummi gyári lerakata

— Okos asszonyok —

nem esnek kétségbe, ha kimarad a menstruáció. Megmentést és új életet az én ezerszeresen kiprobált különlegességű szereim nyújtanak, még a legmakacsabb esetekben is. Szavatoltan ártalmatlan. W. asszony írja Fr.-ból. „Az Ön csodás szere már egy óra múlva hatott. Isten után Önnek vagyok hálás!“ Forduljon még ma bizalommal hozzám és örökre hálás lesz. Ezer, meg ezer köszönőlevél igazolja a sikert. Diszkrét feltűnés nélküli széküldés

C. A. Jürs, Berlin W. 57/B. 37.
Alvenslebenstrasse 21.

— **Az E. Zs N. Sz. temesvári központja tavasszal nagyszabású kirándulást rendez Palesztinába.** Amint értesülünk, az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség Kisintézőbizottsága előrehaladott tárgyalásokat folytat az egyik legnagyobb hajóársasággal egy olcsó palesztinai kirándulás ügyében. A tárgyalások igen eredményesen haladnak előre, s minden remény megvan arra, hogy tavaszra létrejön az erdélyi társaskirándulás, melynek egészen alacsony árai lehetővé teszik mindenki részére az azon való részvételt. A kirándulás részleteiről közelebbről kimerítő referálunk.

— **Hitlerék szerint Krisztus is germán volt.** Berlin. A német náciok most újra valami igen szenzációs dologgal lepték meg a világot. Ezen nem is nagyon csodálkozunk, hiszen muszáj valami jól kigondolt sikerrel pótolni azt a 35 mandátumot, amelyet csak legutóbb vesztek a germán nép fájvédői. Csak mellékes dolog e szenzáció mellett az, hogy a horogkeresztes legények ki akarják tiltani a zsidó bibliát és az ebből levezetett ó és új testamentumot a német iskolákból. Egészen mellékes ez ahhoz a felfedezéshez mérten, hogy Krisztus szintén germán gyermekként jött a világra és a germán szellemnek köszönheti tehát a világ a kereszténység megalapítását. No de, no de, akkor maga Dávid király is germán volt és a zsidó nép is fajtázta germán vér. Mert hiszen mindenki ismeri Dávid királynak és Krisztusnak a zsidósághoz való viszonyát. Hitlerék ezzel az új találmányukkal most már véglegesen a fejükre rakták a bohócsapkát.

— **Kétségbeejtő a helyzet az ukrainai zsidóságban.** Rennie Smith, aki az angol külügyminisztérium államtitkárának parlamenti titkára, 6 hetes tanulmányutát tett a Szovjetunióban és most, hogy visszatért Londonba, a zsidó jólékonysági egyesületek szövetségének ülésén beszámolót tartott az Ukrainában tapasztalt zsidó helyzetről. A küszbön álló tél, Ukrainában igen szomorú lesz, mert nagyon rossz a termés, olyan rossz, amilyen még talán sohasem volt. Már most kibirhatatlan az élelmiszer hiány. Természetesen a legnehezebb a helyzet a városi zsidóság körében. Ezeknek még annyi élelmiszerük sincs, mint a falusi parasztságnak. Elképzelhetően, — mondotta Rennie Smith — hogy mit is fognak tenni ezek a szerencsétlenek a tél folyamán. Az angol jólékonysági egyesületnek mindent meg kell tenni, hogy tőlük telhetőleg enyhítsék a nyomort. Rennie Smith előadása nyomán 1500 fontot szavazott meg a kiewi, odesszai, charkovi zsidóság számára, s ezenkívül a lengyelországi szükségét látó zsidóság számára 600 fontot.

— **Ipari konferencia Tel-Awiwban.** Tel-Awiw. Az elmúlt hónapban tartották meg Tel-Awiwban Palesztina ipari tényezői konferenciájukat, amelyet Rokach alpolgármester nyitott meg és áttekintést nyújtott a palesztinai ipari jelenlegi állásáról. Kifejtette, hogy a fiatal palesztinai ipar a világválság dacára igen biztos alapon nyugszik. Az iparosok szövetségének titkára, Nadiwi beterjesztette jelentését, mely szerint a szövetségnek jelenleg 161 tagja van, amelyek közül 140-en Tel-Awiwban, 13-an Jeruzsálemben és 3-an a kolóniákon rendelkeznek üzemekkel és gyárakkal. Az elmúlt év óta — mondja a jelentés — 8 ipari üzem szüntette be a termelést, amelyek közül 6 ismét felvette a munkát és 5 teljesen új gyár alakult. A zsidó iparosok jelenleg 12.000 munkást foglalkoztatnak átlagosan 25 piaszter napidija mellett. A munkások évenként 300 munkanapon dolgoznak. Az ipar több mint 1 millió fontot fizet ki évenként munkadíj formájában. A kivitelt az 1931-es esztendőben 250.000 font értékére rugott. A konferencia több igen fontos határozatot fogadott el.

— **Zsidó Intézetben** elhelyezést talál 250.000—200.000 lejjelel rendelkező öreg pár. Kifogástalan lakás, kiszolgálás, orvos és gyógyszerrel, valamint minden kényelemmel ellátva, miről illetők telekönyvi bekebelezéssel biztosítottak. Ajánlatok e lap kiadóhivatalába küldendők: „Aggastyán“ jeligére.

Téli szörme különlegességeim megérkeztek, azokat **legolcsóbb** árban bocsátom a nagyabecsült vevőközönség rendelkezésére. Szives pártfogást kér

RUBIN szűcs és szörmeüzlet
ORADEA, ZÖLDFA-UCCA 6

— Az Egyesült Államok kongresszusának 12 zsidó tagja van. *Newyork.* A két héttel ezelőtt megejtett amerikai választások során, a zsidóság képviselői igen szép számban kerültek be az Egyesült Államok törvényhozó testületébe. Megirtuk, hogy New-York állam első kormányzójává Herbert Lehman választották meg, aki igen meleg ragaszkodással viseltetik a zsidóság iránt és maga is hírhű zsidó életet él. Illinois, New-Mexico és Oregon államok szintén zsidó kormányzókat választottak, Henry Horner, Arthur Seligmann és Julius Meier személyében. Ugyanezen a napon 12 zsidó képviselőt választottak be az amerikai kongresszusba. New-york állam 5, New-Jersey 2, Pensylvania 1, Kalifornia 1, Wisconsin 1, Illinois 1 és Connecticut ugyancsak 1 zsidó képviselőt választott meg az Egyesült Államok kongresszusába, amely a mi viszonyaink szerint a parlamentnek felel meg. A zsidó kongresszus tagok névsora a következők: — E Celler, S. Dickstein, W. I. Sirovich, T. A. Peysner, S. O. Bloom, Isaac Bacharach, Harri Joelson Petterson, Henry Ellenbogen, Josef Padway, Florenc Kahn asszony, A. Sabath és Hermann Koppermann.

— A zsidó frontarcosok ünnepe Londonban. *London.* Az elmúlt héten igen fényes ünnepély keretében emlékeztek meg Londonban a világháborúban elesett 4000 angol zsidó katona emlékére. A zsidó katonák az angol tisztikar vezetésével vonultak a zsidó templom elé, ahol gyászistentiszteletet tartottak az elesettek lelkiüdvéért. Az istentiszteletet J. H. Lewey rebbi vezette le, majd a kivonult hadsereg egy percig néma csendben, vigyáz-állásban emlékezett az elesett zsidó hősekre. A gyászistentisztelet után a zsidó vezetőférfiak és az angol tisztikar részvételével fényes bankett folyt le, amelyet a londoni rádió közvetített.

Használja a kellemes illatú
Szent László
pipere-zsappant.

Fertőtlenítő hatása megóv minden fertőző betegségtől.
I. HEINRICH
pipere- és gyógy- (Borax, kén, kátrány, kővérgyermek stb.)
SZAPPANGYÁRA, CLUJ.

Elsőrangú uri és női ruhafazonok,
vegytisztítás minden elfogadható árban

Biró szabóságában

Szilágyi Dezső-utca 12 alatt készülnek

Egy férfi, vagy női ruha **25 Lei**
szakszerű vasalása

**Padlólakkok,
poloskairtók,
háztartási cikkek**

mosó- és pipere-árak, kefe és vegyiárak
legolcsóbb beszerzési forrása!

Pontos figyelmes ki-
szolgálás! — Szombat
és ünnepnapon zárva!

Fülöp Ede
ORADEA, Zöldfa uccá 14.

Szertartásos vagy filozófiai vallás ?

Irtá: KLEIN SÁNDOR

az erdélyrészi román újságíró egyesület titkára.

(Nagybánya) Kétezer év óta bolyong már a zsidó nép testvér nélkül, megértés nélkül a diaspora röggös vándorútján. Szétszórva a Galuthba, országokat bejárt, népeket tanult megismerni s a történelem szinpadán sok véres eseménynek volt bűnbakja és szemtanúja. Es ma, forrongó világszemléletek, tajtékzó eszmék, hamis ideálok idején úgy érzi, hogy egyedül a színáji két tábla és Jabné bölcseseinek intelmei konzerválták őt a mulban és azok fogják megőrizni a jövőben is. A Hóreb melletti csipkebokor soha el nem alvó lángjai, a mózesi törvények, a talmudi szabályok ellenállottak az idők vasfogainak, s bár az ókor népei mind letűntek a história föliténsáiról s bár számára az állami élet legfőbb két kritériuma a föld és a nyelv megszűntek, a zsidó nép mégis fennmaradt és végzi a nemes missióját.

Izrael népe az emberi lélek egyik oldalát a legnagyobb tökéletességre fejlesztette s ez az oldal sokkal jelentősebb az emberiségre nézve a filozófiánál, a művészetnél, a jognál, mert mindezeknél sokkal általánosabb, amennyiben felöleli a közélet minden rétegét a királytól a koldusig, az emberi léleknek ez a megnyilatkozása a vallás volt. A mózesi vallás magában foglalta az igazságot is, azt az örök igazságot, hogy a Világegyetem Alkotója öröktől fogva létezik, és örökké lesz. Ennek az örök igazságnak a csipkebokorig visszamenő lángja bevilágította és befogja világítani azt a kulturközösséget, amit társadalomnak neveznek.

Ezek előrebocsátása után terek rá a című választott kérdés tüzetesebb taglalására: *szükség van-e a ceremóniákra a hit szempontjából s nem e pótolja azt, ha az új generáció csupán a zsidó vallás bölcsészeti világszemléletének magasabbrendű mivoltáról van meggyőződve és átszellemlülve?* Orthodox szempontról ez nem volna szabad, hogy problémát képezzen, de már a mi sorainkat is kikezdi a szertartási „kényszerregység köté”, ép azért aktuálisnak tartom ezeknek a léves felfogásoknak helytelenségét kimutatni.

A magukat „haladottabb” zsidóknak gondolók részéről a közelmúltban hírlapi polémia folyt az általam felvetett kérdés körül. Lelkemben megrendülve olvastam egy tekintélyes neolog pap ellévedését e problémával kapcsolatban. *„A zsidó psziché lelkéből ered, hogy a zsidó istenhit legmagasabb kivirágzásában nem megmerevült szabvány, végső célja, eszménye, messiási álma: a minden korlátoktól ment, minden földi salaktól megszabadult tiszta istenismeret, az emberiség szabad emberének — szabad vallása.”* Szokatlanul hangzanak e szavak rabbi ajkáról. A messiási eszménye stratoszféri magasságában elveszti a szerző lába alatt a talajt, a pap szerepét itt a költő veszi át, de úgy jár mint Ikarus, aki nagyon közel repült a perzselő naphoz, elolvadt a szárnya tollait összekötő viasz és lebukott a mélységbe. A szabad ember szabad vallásához tehát, a ceremóniamentes hithez nagyon közel esik a filozófiai vallás, s merem teljes határozottsággal állítani, hogy nincs töle messze az ateizmus sem. Akinek nehéz a korlát, az szabad csapongásaiban közel repül az emésztő tűzhöz és könnyen elmerül a hiteltelenség örvényeiben.

A tiszta istenismeret amelyhez eljutni mindannyian vágyunk sokféle uton közelíthető meg. Istenhez el lehet jutni az erkölcsi hit alapján, amint Kant teszi a Tiszta Ész Kritikájában, Istenhez el lehet jutni a pantheizmus alapján a Természet és a matéria átistenítése révén, amint Spinoza teszi Etikájában. Istenhez el lehet jutni filozófiai alapon, amint ezt különböző bölcsészek teszik. Last not least Istenhez el lehet jutni a megnyilatkozások alapján, ahogy ezt a különböző vallások teszik. A zsidó vallást hívok Istenhez csak a színáji kinyilatkoztatás alapján juthatnak el. Minden más tiszta istenismeret a kategóriák ama csoportjába tartozik, amelyeket előbb a legutolsó kivételével felsoroltam, vagy olyan osztályba, amit nem irtam körül. A színáji kinyilatkoztatás alapján állóknak azonban el kell fogadni a ceremóniákat is, hisz maga a kinyilatkoztatás is szertartásokat tartalmaz. *Szertartások nélkül — nincs kinyilatkoztatás, kinyilatkoztatás nélkül — nincs zsidó istenismeret,* bármennyire tisztának vélik azt egyesek.

Senki sem tagadja annak igaz voltát, hogy az értelem, a logika, s a bölcsélet útján is megerősítse a hitet, az ész szankcionálja azt, ami az egyénél a szív és az érzélem ügye. De óriási tévedés és helytelen elgondolás az, amely a ceremóniák gyakorlatát és tudomásulvételét a templom és a hittanórák keretei közé akarja szorítani, kint az életben pedig, a szabad vallás a filozófiai hit hive. Azok a szertartások amelyek a templomon kívül esnek ezek szerint kikapcsolandók volnának. Mi lesz akkor a péntekesti gyertyagyújtások poezisából, a mindennapos tefilinrakásból és a kóser háztartásból stb.? Erre feleljenek a korlátoktól ment szabad vallás hívei. Hova vezet a földi salaktól megtisztított hit. Nem lehet és nem szabad a meglevő hit helyébe az Ész vallását ültetni, mert aki ezt teszi úgy jár, mint az egyszerű ijádszító. Addig furta faragta a diszítés szempontjából íjját, míg az a mészések és

vágások következtében kelttört. A vallás nem csupán az értelem terméke, hanem a szív sugallata az érzélem folyamánya is. S érzelmeket fakasztani logikával és gondolkodással nem lehet, csak erőszaki és alátámasztani. Plántáljuk tehát a szertartások mélyes szentségét a lelkbe, akkor az öntudat kifejlődésekor az értelem csak erjesztője és fejlesztője lesz a benső érzelmeknek. Különösen vigyázzanak erre mindazok, akik utódaikat a zsidóság nyájába óhajtlják terelni. *A korlátok és szertartások nélküli vallás elveszti konzerváló erejét s az érvényesülés káprázatos ígérete, hamar idegen forrásokhoz fogja csábítani a meglazult napon nevelkedett új generációt.* Kétszeres veszteség ez a diasporában, mert a hitet meglazadók rövid időn belül elfelejtik a népi közösséget is.

Nézzük a kérdés gyakorlati oldalát. Mondjuk meg őszintén honnan kerültek az elszáradt galyak a zsidóság fájára elő? Onnan-e, ahol a ceremóniák varázsát már az anyatejvel együtt csepegtetik a csesemő lelkébe, vagy onnan, ahol a korlátok nélküli vallás alapján nevelik őket, hogy később szabad akaratlan önmaguk döntsenek, mit tartanak jónak a hitből és mit nem, vagy egyáltalán szükségesnek tartják-e azt? Akik a szertartásokat mellőzni akarják, úgy járnak mint a nyul, mely mohóságában a védelmet szolgáló bokor levelétét falja fel. Hiába figyelmeztette társa a veszélyre, ő a pillanatnyi élvezetért feláldozta egész életét. Hasonló sorsra jutnak azok, kik a vallás bokrának levelétét: a szertartásokat az emmer kényelmesség miatt elpusztítják. Jön a hatalmas vadász a „Struggle for life” és könnyen leteríti a vadat. Ne játszunk tehát a ceremóniákkal, mert anélkül is egyre több a renegát: az elszáradt galy.

Ha felvetem a kérdést, szertartásos vallás kell-e, avagy filozófiai, azt felelem: *ceremóniás vallás szükséges az ifjúkorban, amelyet a serdült kor bölcsészeti vallással szélesítsen ki.* Dávid hárfája az ideális istenhit himnuszát zengi a zsoltárok zsolozsmáiban, de szomorufűzekre aggatja a hárfát, bárki Babilon vizeinél, a Szentföldön épügy, mint a száműzetés folyamainál, aki a péntek esti gyertyák lobogása helyett, a munkaszünetet élvezi csupán. Hamis melódiákat pengett, aki a pászka evése helyett a jobbágy felszabadítást ünnepli, aki a Tan adásának külsőségeiben csak az aratás szimbolusát látja s aki az eszrog és luláv rázása helyett holmi szüreti mulatságot óhajl. A modern eszmeáramlások vihára meglépezza azokat, akiknek lelkében a ceremóniák szentsége nem hajl mélyebb gyökeret.

Akik a vallást meg akarják reformálni (sajnos manapság sokan vannak), gondolják meg, hogy a zsidó Tan örök és változatlan, s nem szabad abban korszerű változtatásokat létrehozni. Nem szabad azokat kiközösíteni, akik kényszerhelyzetben nem képesek minden előírásnak és kötelezettségnek eleget tenni, de veszélyes számszor veszélyes hirdetni azt, hogy a szertartásokból elég ennyi, avagy a külső életben arra nem sok szükség van. Alapjában véve a templombajlásra nem helyezt a mi Mózes mesterünk oly nagy súlyt, mert a Biblia idején elegendő volt háromszor egy évben az Úr színe előtt megjelenni. A szertartások megtartását sokkal fontosabbnak és elengedhetetlennek tartotta, s azok gyakorlatát és betartását követelte otthon és elutazva, lefekve és felkelve. Óriási mértékben súlyt helyezt arra, hogy beszéljünk a Tanról gyermekeinknek, oltuk át az ő szíveikbe a színáji örökséget, lássák a szertartások ősi szimbolusait a szülőknél, mert csak így remélhetjük, hogy a zsidó vallás, a zsidó hit dacolni fog az ezután következő évezredekkel is és végezni fogja azt a kulturmissziót, amit eddig betöltött.

Egy zsidó festő képét láttam a közelmúltban. Rozoga, düledező hajlékot ábrázol a festmény, amelynek belsejében az öregebbek szunnyadoznak, míg a fiatalok az ablakon keresztül ki akarnak ugrani. A zsidóságot allegorizálja a kép, amelyben az idősebbek elfásultak, kifáradtak, minek érthető következménye, hogy az ifjúság ugrásra, salto mortale-ra van készen. *Mi az oka ennek az átkos letárgiának? A ceremóniák varázslatos energiája fogyóban van, a vallás kezd elveszteni átütő erejét. Az aranyborjú imádat egyre szaporodik, mert hiányzik az eszmény, az ideál a lelkekből.* A hit szertartások nélkül nem képes arra, hogy az „auro sacre fames” helyett, a tradíciók ápolását és tisztelbentartását mozdítsa elő. Ebből következik, hogy a Tan üde forrásai helyett Epikureus tanait óhajtlják sokan követni. Vivamus dum licet esse.

Összegezem az elmondottak tanulságait. *Ragaszkodjunk a szertartásokhoz, mert ezek nélkül üres és semmitörő a vallás, elkopik a hit s a bölcsészeti vallás csak úgródeszka az istentelenséghez.* Makabeus lelkesültséggel szállunk síkra a ceremóniák érdekében, hirdessük és tartuk meg azokat addig, míg nem késő, míg a betegség a hosszú késelem miatt, erőre nem kap.

Ékszer készítését, alakítását, javítását és drágakőfoglaltást szakszerűen olcsón csakis

FRIEDMANN H.

ékszerésznél Széchenyi-tér 1

Vidékieknek is legfontosabb kiszolgálás!

VÉGH

ruhafestésben, vegytisztításban vezet,

árai legolcsóbbak

Bémer-tér 2. Telefon 2-17 Liliom-u. 5.

Harc a nagybányai hitközségi szék körül

— Nagybányai tudósítónktól. —

December 4-ikén lesznek Nagybányán a hitközségi tisztújító választások. Három cikluson át Hirsch Jakab állott a hitközség élén. Tapintattal párosult energiával vezette a hitközség ügyeit és az országos zsidó világfelfogási villongások közepette is erős kézzel megtudta óvni a hitközség belbékéjét, megőrizve annak tiszta áskénáz jellegét.

Kilenc évi nagyszerű munkateljesítmény után Hirsch Jakab visszalép és az elnökséget vállalni tovább nem akarja. Ezt a kedvező alkalmat a chasszid felfogású tagok egy része ki akarja használni, hogy magához ragadja a hitközségben a hegemóniát és e célból Brach Simon személyét igyekszik minden eszközzel előtérbe tolni, hogy általa töltsék be a nagyevű hitközség elnöki széke. Brachnak ugyan kevés híve van a mértékadó, komolyabb hitközségi tagok között, de úgy látszik, *elelegendő pénz áll rendelkezésére, hogy a minimális adófizetők adóhátralékát kifizesse és ezután biztosítsa a szavazatokat saját számára.* Tekintettel a nyomorúságos gazdasági viszonyokra, számosan akadnak, akik ily módon lekenyerezhetőek, más oldalról pedig támogatja ezen chasszid felfogású csoportot az askénázok ismert indolenciája, úgy, hogy, komoly ellenfél hiányában Brachnak választási esélyei nem kiállításalanok.

Eme csoportnak legfőbb programpontja egy Dájen, vagy arabbi felvétele, amire ugyan szüksége a hitközségnek a jelenlegi súlyos gazdasági viszonyai között nincsen, de mindenestre ezzel a jól bevált új állás kreálásának recipéjével sikerülhet éket verni a hitközség egységébe. Ha ezen kis chasszid csoport machinációi sikerülnek, úgy a nagybányai hitközség sorsa is végzetesen megpecsétlődik ez által, mivel ezen hitközségben meg fog inogni azon régi bástyák egyike, amely mindenkor szilárd védelmet nyújtott az erdélyi askénáz veletlenségek kul-

orthodoxiának és az intézményesen biztosított zsidó hitéletnek. Nagybánya, bár nem tartozik a nagy hitközségek közé, de egy évtized óta vezetői által, vezérszerepet játszott az erdélyi orthodox zsidó közéletben és gyakran irányt adott a legnagyobb hitközségeknek is.

Ugy látszik azonban, hogy az utolsó pillanatban a hitközségben vezető szerepet vívó askénáz zsidóság is felesmél és minden lehető elkövet, hogy Hirsch Jakab, volt hitközségi elnököt továbbra is az elnöki tisztségre elvállalására bírja, mert csak az ő személyének presztízsében lájja azt az erőt, mely a mindenféle eszközzel dolgozó chasszid csoport mesterkedésével szemben, megfelelő energiával képes szembeszállani.

Mi magunk részéről is reméljük, hogy Hirsch Jakab engedni fog a közóhajnak, és bár ezideig is elegendő időt és munkát szentelt a hálálatlan közéletnek, nem fogja most cserben hagyni azon hitközséget, mely lelkéhez annyira hozzá van nőve, annál is inkább, mert a következő ciklus egyik legnagyobb feladata, hogy az új kultuszörvény rendelkezése szerint, a hitközség új alapszabályokat kell készítsen és ebben jövő évtizedekre kell lefektesse a hitközség jellegét, strukturáját és adminisztrációját. Már pedig ily nagy feladatok keresztülvitele a Hirsch Jakab szakavatott munkáját nem nélkülözheti.

Kétségtelen az is, hogy a chasszid-csoport is úgy saját érdekeinek védelmére, mint a hitközség érdekében is meg kell fontolja, mielőtt a végzetes harcok lépésére szánja magát. Hiszen előnyösebb számára, ha Hirsch Jakab megértő vezetése mellett békében, szépen fejlődhet kisebbségi jogainak érvényesítése mellett, minthogy erőszakos fellépésével felborítsa a hitközség egységét és békéjét, ami egyidejűleg az eddig szépen virágzó hitközség rombadöntését is jelenené.

A nagyváradi orth. izr. hitközség közgyűlése

Az olasz városrészen a hitközség nagyobb ingatlant vásárol, — templom, vágóház és mézarszék részére. — A hitközség képviselőtestülete egyhangúlag bizalmáról biztosította a távozó vezetőséget.

Vasárnap délután a nagyváradi orth. izr. hitközség képviselőtestülete erősen látogatott gyűlést tartott. A képviselőtestület gyűlésen egyidejűleg a tagok osztatlan bizalma és elismerése nyilvánult meg azon lelépő vezetőséggel szemben, amely íme már 3 év óta vezeti gúgászi küzdelem közepette, a jelenlegi súlyos viszonyok között, Erdély legnagyobb orth. hitközségét és az elmúlt rezsimében nemcsak egyetlen egy tisztviselőt és egyetlen egy intézményt sem épített le, hanem távozását is egy oly nemes intézmény megalkotásával teszi emlékeztetővé, amely az olasz városrészt zsidóságának évtizedes óhaja volt.

Pontosan délután 4 órakor nyitotta meg Mittelmann Jakab hitközségi elnök a közgyűlést. Bejelenté, hogy a képviselőtestület összehívását sürgetőssé tette ama körülmény is, hogy a vezetőség opciót vett a Miron Cristea uceára nyíló Popper féle telekből egy nagyobb ingatlanrészre, ahol a hitközségnek jelenleg is imaháza van. Vácolja a vétel előnyeit és annak, azon körzetben lakó zsidóság szempontjából igen fontos szükségességét. Leitner Sándor alelnök körvonalozza a vétel finansziális részét, mire a közgyűlés a vételt szankcionálja és megbizsa a vezetőséget a szerződés perfektuálására.

Elnöklő betérjeszti ezután a képviselőtestület által kiküldött 21 tagú bizottságának a képviselőtestületi választást szabályozó rendelkezéseit és egyben annak megvilágításánál brjenti, hogy — már ugy a részben képviselőtestületi, valamint az azon kívül bevont tagokból álló bizottságban, mint az előjáróságban aggályok merültek föl a projektummal szemben, melyet némelyek az érvényben lévő alapszabályokkal ellentétesnek tartanak. A képviselőtestületre bizza tehát annak el, vagy el nem fogadását, Freund Hermann felszólalásában ismételi már a bizottságban hangoztatott ama felfogását, hogy a alapszabályok választási részének kiragadása nem felel meg a hitközség intencióinak és annak megváltoztatását a jelegi ciklusban ekkésettnek tartja.

Silbermann József logikus okfejtéssel mutat rá, hogy egy alapszabály módosítás semmi körülmények között sem jelentheti a hitközségi tagoknak az alapszabályokban lefektetett jogaik korlátozását. Már pedig a betérjesztett végrehajtási rendelkezés, eltekintve attól, hogy évtizedes jogszokást szüntetne meg, de homlokegyenest ellenkezik az alapszabályok rendelkezéseivel és jogkiterjesztés helyett,

eddig biztosított jogaik egy nagy részének megfosztását is jelenti. Semmi körülmények között nem hajlandó egy demokratikusabb alapszabályt, egy olyan idieglenes és kellően fel nem dolgozott magyarázó rendelkezéssel felcserélni, mely kimondottan antidemokratikus és kormányhatósági szankcionálás hiánya folytán, beláthatatlan kóverkezményeket rejt a hitközségi autonómiát illetőleg. Javasolja, hogy legközelebbi választást a régi alapszabályok értelmében ejtsék meg és egyben a képviselőtestület a választási bizottságon keresztül tegye lehetővé, hogy a választás a lehető legnagyobb nyilvánosság ellenőrzése, illetve a különböző listáknak bizalmiak által való bedelegálása által folyjon le. Kéri egyben a bizottság által betérjesztett javaslat napirendről való levételét.

Steiner Benjámín meggyőző érvekkel mutat rá, hogy a betérjesztett módosítás nemcsak jogmegszorítást jelent, hanem a régi alapszabályoknak pontról-pontra való megvilágításával, kétségtelessé teszi annak alapszabályellenes voltát. Csatlakozik Silbermann József indítványához. Steiner Ervin, Grünbaum Vilmos, Neumann Lipót mindannyian az előterjesztett bizottsági javaslat ellen szólalnak fel és az utóbbi egyben kéri az alapszabályoknak oly módon való módosítását, hogy abban a szavazati jog a legnagyobb mértékben kiterjesztessék.

A közgyűlés Silbermann József indítványát teljes egészében, egyhangúlag elfogadja, s az előjáróság által betérjesztett képviselőtestületi választást szabályozó rendelkezést leveszi a napirendről.

Ezután Mittelmann Jakab elnök a zárszó során áttekintést vesz a vezetőség hároméves küzdelmes munkájára. Köszönetet mond a vezetőség nevében a képviselőtestület minden tagjának, akik ezen nehéz időben a vezetőséget komoly munkájukkal támogatták. Továbbra is lelkes támogatást és testvéri harmónikus együttműködést kér a mindenkori hitközségi vezetőség számára, mivel a jelenlegi szomorú, kétségbeesítő helyzetben csakis úgy menthetjük át hitközségünket és annak intézményeit, ha minden zsidó energia egy egységes testvéri összefogásban áll rendelkezésére.

Az elnök szavai lelkes hangulatot váltottak ki a képviselőtestület soraiból és egyhangú bizalom nyilatkozott meg a közgyűlés tagjai előtt, úgy az elnök, valamint az egész vezetőséggel szemben.

Végül áttért a közgyűlés a választási bizottság megválasztására, amelyben az előjáróság indítványára egyhangúlag a következőket választották be: Előjáróság részéről: Steiner Benjámín, Kohn Dávid (börkereskedő), Freund Hermann és Wasserstrom Sándor. A képviselőtestület részéről Leitner Lázár, Ullmann Mór, Rösinger Péter, Welcz Ignácz és Bleier Adolf.

Uj női vallásos tanfolyam Nagyváradon

Nagyvárad zsidó női társadalmában röviddel ez előtt mozgalom indult meg, mely céljál tüzte ki, hogy a zsidó leánynevelést kimélyítse, céltudatossá tegye. A zsidó nőket az az elgondolás vezette, hogy nem elég a vallás mechanikus gyakorlata, hanem azt az eredeti források feltárása, a bibliai és próféta könyvek eredeti nyelvben való megismerése, azok alapos magyarázata és a zsidó történelem és irodalom beható ismertetése által igyekezni kell azt ésszerűvé tenni, hogy a zsidó tudás, a zsidó meggyőződésnek és önértéknek kiapadhatatlan kincséből váljék. Ugyanakkor felbecsülhetetlen szolgálatot tesznek a zsidó anyáknak, kik a zsidó leánynevelés terén a különféle szélsőséges és kevésbé szélsőséges irányzatok és az egymást felváltó, a divat szeszélyének alávetett világnézetek utvesztőjében egy biztos iránytű nélkül állanak. Ezt az iránytűt a vallásban, a zsidóság erkölcsstanának szépségében, multjának, nyelvén, irodalmának megismerésében találták fel. A zsidó leánynevelés krízisét már régen fájdalomosan érzik, különösen a nyugati államokban, hol nem akarják a vallás maradványát és semmiel sem pótolható erkölcsi értékeit a modernizmus könnyű, csulóka lidércfényéért feláldozni, hol az üres külsőségek helyett lelkitartalmat és nemesiséget akarnak adni a zsidó leányoknak. E célból egyesület alakult „Béth Jakob” címen, mely nyugati mintára az ugynevezett „Béth Jakob” tanfolyamokat honosította meg. A mozgalom erős visszhangra talált és a tanfolyamot már most, a mozgalom kezdetén száznál több zsidó leány látogatja. Fuchs főrabbi legutóbbi templomi prédikációjában foglalkozott a mai zsidó leánynevelés problémájával és megrázó szavakkal jellemezte azt a lelki válságot, mely a családokon és a zsidó leányokon végigvonnul, valamint azt az örvényt, mely a káros olvasmányok, az ucca rossz példája és a csupa üres külsőségekben kulmináló társadalmi élet folytán a leányaik között tátog és egyre fenyegetőbb árnyakat ölt. Ezt az örvényt csupán vallásos tudással és meggyőződéssel lehet áthidalni. Adjuk vissza leányainknak lelkük üde hamvát, hamva üdességét, melyet a saját vesztébe rohanó társadalom tőlük elrabolt. Ez volt a főrabbi prédikációjának eszmemenete és ezzel kapcsolatban felhívta hivat, hogy csatlakozzanak a Béth Jakob mozgalomhoz.

Az orthodox hitközség vezetősége szimpátiával kíséri a mozgalmat, melynek célja, hogy művelt vallásos leányokat neveljen és egész tekintélyével támogatja a nemes nők akarását. Az ismertető propaganda előadások, melyek mindig nívósak, szombatoként délután 4 órakor tartatnak a hitközség tanácsstermében, mindég óriási zsidó hölgyközönség előtt. A kurzusokat ezidő szerint egy bérelt helyiségben tartják meg, de a hitközség vezetősége kijelentette, hogy a zsidó nevelésügy érdekében a mozgalmat felkarolja és saját helyiségét bocsájítja annak rendelkezésére. A mozgalom felül áll az összes pártokon és árnyalatokon, politikával egyáltalán nem foglalkozik, hanem minden egyéb tendenciát mellőzve, önzetlenül a zsidó leánynevelés szolgálatában áll. A mozgalom sikerében nagy része van Grossman Jenőnének, az egyesület elnöknőjének, akinek intelligens szervező munkáját a hölgyek lelkes vezérkara támogatja a nemes célkitűzésben. A kurzusok látogatottsága és vonzóereje pedig a Hamburgból meghívott kiváló pedagógus Strausz Mirjam k. a. érdeme.

Az örómániai hitközségek kongresszusa

Lapunk a multban már több ízben és e heti számában is foglalkozik részleteiben a bukaresti kongresszus munkájával. A kongresszus Dr Fieldermann és Dr Niemirower főrabbi-szenátor résztvételével folyt le. Legfontosabb napirendi pont egy új alapszabály megszavazása volt, amely 113 pontból áll és lényegtelen változtatásokkal eredeti formájában lett elfogadva. Igen fontos kérdése volt még a kongresszusnak a Chewra Kadisák viszonye a hitközségekhez. A kongresszus azt a javaslatot fogadta el, amely a Chewra Kadisákat önállóknak nyilvánítja, de kötelezi őket arra, hogy teljes bevételeiket a hitközség pénztárába fizessék be. A kongresszus elhatározta, hogy minden olyan helyiségben, ahol nincsenek külön orthodox hitközségek, ezeket megalakítja. A kongresszus határozatot hozott továbbá a rabbiknak a hitközséghez való viszonyát illetőleg is és kimondotta, hogy minden hitközségi tanácsban benn kell ülnie a főrabbinak is és vallási kérdésben az ő szavukat és ítéletüket kell elfogadni.

RÖVID HIREK

RIO-JANEIRO. A brazil kormány rendeletet adott ki, melynek értelmében a zsidó munkaadók vasárnap is dolgozhatnak munkásaikat, amennyiben szombaton munkaszünetet tartanak.

RIGA. Hosszu harcok után sikerült a zsidó parlament klubnak a kormánynál elérnie, hogy a héber és jidisch nyelvet továbbra is a zsidóság nemzeti nyelveként ismerjék el és államilag biztossítsák e nyelvek hivatalos használati jogát.

MOSZKVA. Moszkvában elkészült az első zsidó film. A film tartalma zsidó munkások körében játszódik le és az ifjabb és öregebb zsidó generációnak egymással szembeni harcával foglalkozik.

CSERNOVITZ. Dr Mayer Ébner képviselő 60-ik születési évfordulójára alkalmával a csernovitzi városi tanács azzal tisztelte meg az őz zsidó polliikust, hogy a város egyik utcáját, dr Mayer Ebner utcának nevezte el.

JERUZSÁLEM. Szeptember hó folyamán 1463 bevándorló érkezett Palesztinába. A bevándorlók közül 1259 volt zsidó. — Palesztina új német konzuljává Heinrich Wolfot nevezték ki. — A héber egyetem Transjordániában ásatásokat kezdett. — Az arab „Falestin“ megkezdte a hírhedt antiszemita „Cion Bölcssei“-nek közlését. A zsidó sajtó követeli, hogy tiltsák be az arab provokációt. — A magyar-zsidó negyedben az elmúlt héten tűz ütött ki, amely igen veszélyes méreteket öltött. A tűz 12 órán keresztül égelt és azt a rendőrség lokalizálta. Több zsidó háza teljesen megsemmisült. A tűz azért hatalmaskodott el, mert Jeruzsálemben nincsen tűzoltóság. — Ez év január elsejétől, november 1-ig összesen 198 kommunisztát tartóztattak le Palesztinában.

BUKAREST. A Vaszgárda december 10-én Bukarestben gyűlést tart, amelyen részt vesznek a szervezet összes országos csoportjai. A ülés az antiszemita harc jegyében ül össze és a Szent Anton templomban fog lefolyni.

KAIRÓ. Az itteni Kereskedelmi Csarnok egy bizottságot alakított a palesztinai és egyiptomi kereskedelmi élet kimélyítése érdekében.

PÁRIS. November 11-én hunyt el a kiváló zsidó archeológus, kutató és politikus, Salamon Reinach, akit hatalmas tömeg kísért utolsó útjára.

GENE. A genfi lázadásoknak is meg van a maga antiszemita karaktere. A reakciós pártok egyike az „Union Nationale“ sajtójában élesen támadja a szocialista párt két zsidó vezetőjét és a zsidók romboló szellemének tulajdonítja az összeütközéseket.

BUDAPEST. A technikai főiskolán az elmúlt héten antiszemita diákzavargások ütötték fel a fejüket.

POSEN. Ugyancsak diákzavargások folytak le itt az elmúlt hét folyamán. Több zsidó lakost megsebesítettek. A rendőrség közbelépett és összeütközött a diákokkal.

ELZÁSZ. Elzász Lotaringiában összesen 3 hitközségi szervezet van, 22 rabbival és 93 dájennel. A kormány az összes zsidó intézményeket fenntartja.

TIROL. A tiroli főrabbi, dr Link József, aki életében számos zsidó szociális intézményt teremtett a tiroli zsidóságnak, 53 éves korában elhunyt.

BÉCS. Az osztrák Reichsrat foglalkozott a szocdemek ama javaslatával, mely a bécsi Rothschildok felelősségének megállapítását kéri, a Kredit-Anstalt bukásában és visszautasította a vagyonuk konfiskálására vonatkozó indítványt.

AMSZTERDAM. Az amszterdami zsidó fillantropiai egyesületeknek az elmúlt évben 120,000 holland forintos deficitjük van. A zsidó intézmények rendkívül nagy nélkülözések elé néznek.

Legfinomabb higiénikus szagtalan
Borotvapor
legolcsóbban kapható
M. Weissberger
Oradea, Str. Cogălniceanu 4.
Viszonteladónak óriási árkedvezmény!

Rádió

olcsó és jó

Félárban!

Hálózati hangszóróval
3000 lei. Telepes 3 lámpás
1950 lei. Mind a két gép
hosszu és közép hullámra dolgozik.

Telefon 5-12 **Rajz Antal**
Strada Alexandri (Teleki-utca) 2.

MOZI

Teatrul HEYMAN szinkör

Péntek, szombat, vasárnap: Dosztojevszky „Karmazott testvérek“ című izgalmas regényének szenzációs filmváltozata: a „Ki a gyilkos?“ Főszereplők: Fritz Kortner, Anna Stein, Fritz Rasp.

Városi Színház Mozgó

Péntek, szombat és vasárnap: Varázskeringő és a világ legjobb hegedűművésze: Jaroslaw Kocian.

Primăria Municipiului Ordea, „Serviciul Economic“,
No. 35144/1932.

Publicație.

Se aduce la cunoștința celor interesați, că în ziua de 3 luna Decembrie anul 1932, ora 12 se va ține în localul Primăriei Etaj I, camera No. 29 licitația publică pentru tăierea lemnelor de foc necesare primăriei și instituțiilor pendinte de primărie pe anul bugetar 1933.

Licitarea se va ține în conformitate cu art. 88-110 inclusiv din Legea Contabilității publice, regulamentul ui O. C. L. și norme publicate în Monitorul Oficial No. 127 din 4 Iunie 1931.

Toate persoanele, cari vor lua parte la licitație vor depune pe lângă ofertă și o garanție de 5 la sută din valoarea lucrărilor oferite, iar oferta se va face numai în conformitate cu caietele de sarcini, cari pot fi văzute în fiecare zi de la ora 8 până la ora 14 în localul primăriei Etaj I, camera 29.

Oradea, la 16 Noemvrie 1932.

p. Primar:
A. Crăciun

Dr. Voștinar
Secretar General.

Takarításra

festék, lack- és kefeárut
valamint a világhírű „Express“
poloskairtót és „Express“
Magasfényt, mely butorát
ujjára varázsolja; legolcsóbban csak
STERN.S.ENDRE

kefegyáros és festéknagy-
kereskedőnél szerezheti be

ORADEA

Strada Nicolae Iorga (Zöldfa-utca) 10
Telefon 378 Telefon 378

Férfiszövet különlegességek

bámulatos olcsó
leszállított árakban

Havas & Grünfeld

posztóáruházában

Str. Avram Iancu (Kossuth-utca 8.)

Engross
Endetail

Cégünk szoliditására kérjük meggyőződni.

A vese, hólyag, epe gyomor-
bántalmak egyedüli biztos
gyógyszere a

paptamási

„Lithynia“
gyógyvíz

Kapható mindenütt.

Központi lerakat: ORADEA,
Str. N. Filipescu 23. Telefon: 176

Ezüst

menorák, gyertyatartók és
karosgyertyatartók, serle-
gek, templomi kegyeszek
bármily művészi kivitel-
ben legolcsóbb árban.

Pospischill

Oradea, Szent László-tér 12.

ZSIDÓ HUMOR ÉS TÖRTÉNETEK NAGYJAINKRÓL

Csodarabbik

Egy keleti zsidó rabbinak mondották egy izben Frankfurt orthodox zsidó templomában a következőket: „Nálatok keleten a csodarabbi már egészen megszokott jelenség, mi azonban itt nyugaton nem nagyon lelkesedünk az ilyen csodarabbik iránt.“ — Mire a rabbi a következőket mondotta: — „Pedig én úgy találom, hogy itt nyugaton sem ritka jelenség a csodarabbi.“

— Hogyan — kérdezte csodálkozva a frankfurti hitsorsos.

— Itt nyugaton találkoztam ugyanis már igen sok rabbi-val, akinek a látásakor önkéntelenül is felöllött a csodálkozás: „Ez az ember is egy rabbi?“

Igazi jogcím a válásra

Egy hetvenéves öreg zsidó elmegy a rabbihoz és bejelenti, hogy el akar válni a feleségétől. A rabbi nem akar hinni a fülének.

— Hetvenéves létedre akarsz elválni? Hány éve élsz a feleségeddel?

— Ötvenkét esztendeje.

— Ötvenkét évi házasság után válni akarsz? Nem értem...

— Majd megmagyarázom. Tizennyolc-éves koromban házasodtam, de már egy hét múlva észrevettem milyen háripia a feleségem. Nyomban ott akartam hagyni, de boldogult apám azt mondta: Fiam, mit szólna hozzá a világ? Egyheti házasság után válni akarsz? Várj egy kicsit, talán majd meg fogod szeretni. — Jó — gondoltam magamban — várjunk pár hétig.

Közben az asszony várandós lett. Megint szóba hozom a dolgot az apámnak, aki azt mondja: No hiszen, még csak ez kéne! A feleséged gyerekei vár és most akard otthagyni! Szégyen-nyalázat lenne!... Jó, várjunk tovább! Az asszonynak gyereke lett, a fiút fel kellett nevelni. Aztán megint várandós lett, megint várni kellett. A második lány volt. Férfihez kellett adni, megint semmi sem lett a válásból... Közben még vagy egy féltucat leányunk született, tegnap adtuk férjhez a legkisebbet, tartsa meg a jó Isten. Készek vagyunk, slusz, most már az emberek sem ütközhetnek meg rajta, ha elválok. Érti most már a rabbi ur? Ötvenkét évig csak arra vártam, hogy — elválhassak.

Szeresd felebarátod, mint tennmagad

Majer Eljáchó Hénoch galíciai kereskedő volt s hol jól, hol rosszul ment a dolga... Ha péntekre hazaérkezett, első dolga volt megmondani a feleségének, milyen gyertyát gyújtson. Ha jó üzletet csinált, akkor kétkrajcáros apró gyertyákat gyújtott, ha vesztett az üzletén, akkor meggyújtott minden lámpát, hogy a szoba csak úgy uszott a nagy világosságban.

Az asszony nem értette a dolgot, de mint jó zsidó feleség, engedelmeskedett. Egyszer aztán mégsem állhatta meg, hanem megkérdezte, mi a magyarázata a kétféle gyújtásnak?

— Majd mindjárt megérted, fiam. Ha jó üzletet csináltam, akkor persze örülök és azt akarom, hogy a többi zsidó is örüljön. Már most, ha látják, hogy reb Meier Eljáchu Henochaál csak kétkrajcáros szegény gyertyák égnek, akkor azt hiszik, hogy rosszul mentek az üzleteim s persze, hogy oda vannak az örömtől. De ha peches voltam és bosszankodom a veszteségeimen, azt akarom, hogy ők is pukkadjanak. Mikor pukkad a szomszéd? Ha látja, hogy a másiknak jobban megy a dolga. És ha látják, hogy a szobánk fényesen ki van világítva, löri őket az irigység... Érted már?...

Hol lakik a Teremtő?

Rabbi Mendel Kozker kérdezte egy izben még ifju korában: — Hol lakik a világ teremtője?

— Ahová beengedik! — adta meg neki mestere a gyors és találó választ.